

E L M I C A Ò L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

Grafitis

Elaborades per Lluís Miquel Segrelles

G R A F I T I S

D E S C R I P C I Ó

Autor: *Joan Pla.*

Il·lustracions: *Anna Miralles.*

Edicions Bromera / Alzira, 1993

Collecció: EL MICALET GALÀCTIC, núm. 29

Format: 20'5x13, 104 pàgs.

Enquadració en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: Recomanat, en principi, per adolescents a partir de 12 anys, per l'atractiu que exerceixen aquest tipus d'aventures més o menys *urbanes* en què sobreix l'esperit de companyonia, i també per la identificació que els lectors poden sentir amb els personatges, amb qui, de segur, comparteixen preferències musicals i artístiques.

RESUM ARGUMENTAL

Com sempre, després de les avaluacions, Raül se sentia deprimat i molt cansat. Sa mare el portà a la consulta del doctor Calbot, un metge madur amb bigot de raspall, que li diagnosticà esgotament, i que li receptà vitamines, calci i un estimul·lant, a més de donar-li Estimulax, un producte nou que calia prendre's amb cura: una càpsula cada setmana.

Tan decaïgut el continuava trobant sa mare que decidí pel seu compte donar-li un parell de píndoles d'Estimulax. Raül, al cap d'una estona sentí unes pessigolles al cervell que

li provocaren un desig irrefrenable per dibuixar grafitis amb el seu nom i el de Letícia, de qui estava enamorat. La cosa començava a mosquejar la seua germana quan, a més a més de ratllar totes les llibretes que tenia a l'abast, començà a tallar un bistec en forma de lletres.

Tampoc no s'estalviava molts grafitis al carrer o a classe. El que va fer enfadar, però, al seu tutor Eusebi fou que ratllara fins i tot el butlletí de notes, i que donara els maleïts comprimits a Letícia, a qui provocà també la inusitada eufòria pel grafiti. Eusebi ho posà tot en coneixement del director del centre, el qual, com a conseqüència immediata, va decidir l'enviament de la notificació als respectius pares mitjançant carta certificada. I, mentre arribava a la seua destinació, ocorregueren moltíssimes coses.

Després de constituir-se la nostra parella en societat limitada, el campanar de l'església del Socors es va convertir en el seu proper objectiu a decorar; això sí, després d'allunyar les càpsules màgiques de la mà de la mare del nostre protagonista. Mentre decoraven el mur exterior del campanar amb un grafiti del *rapper* MC Hammer i un altre de *heavy* del grup Anthrax foren descoberts pel senyor Cristòfor Aguado, enregistrats en vídeo per un altre veí, i observats amb curiositat per mig poble que, a poc a poc, s'havia congregat a la plaça. Davant l'evident perill que corria Raül, encimbellat damunt del mur i sols subjectat per Letícia, un parell d'homes primer, i Eusebi després, s'enfilaren a tota velocitat escala amunt per tal de fer-los baixar, cosa que aconseguiren sense convèncer excessivament els implicats.

Quan Eusebi acompanyà Raül a sa casa, va poder comprovar els resultats casolans de la dèria del seu alumne: un ventall, la pastilla de sabó, els botons de la camisa, la punta del pintallavis, l'espill del bany, les fulles dels geranis, les petges de les cadires, ... i, fins i tot, la calba de son pare, sorprès en una becadeta.

Cavillant cavillant, els sofrits adults van arribar a la conclusió que l'agent causant del disbarat no era altre que l'Estimulax. Però no el van trobar, és clar.

Després de tres dies de fer el murri, dilluns següent es van tornar a prendre l'estimulant, i els dos protagonistes encetaren una nova sèrie de pintades als xiprers i d'altres indrets del cementeri. Sorpresos per la pluja s'hagueren de refugiar en una bastida, on s'endugueren un ensurt de mort quan un obrer que s'havia refugiat dins un nínxol preguntà si plovia o no. El nerviós que els provocà aquest fet sols podia ser apaivagat amb la realització de més grafitis, fins caure extenuats. En un primer moment pensaren en l'escala de la font del Pinar a l'ermita de Santa Cristina, acció en què els ajudà Xana, una altra companya, fins que foren sorpresos pels rurals. Així, doncs, canviaren d'objectiu: ara es tractava dels ascensors de les finques. Començaren amb tan mala sort que al primer s'hi van quedar bloquejats: encara com van poder fugir abans que els veïns que els havien socorregut descobriren les obres d'art que, gratuïtament, els havien deixat. Després de tanta emoció, dormiren d'una sonada.

Com que les aventures els anaven fent famosos entre els companys de la classe, la colla s'anava ampliant. De camí a pintar les orelles dels elefants del Circ Rus que havia d'actuar aquell vespre, aconseguiren retolar dotzenes i dotzenes d'ous del supermercat, encara que van haver d'eixir per camés. Pel que fa al circ, després d'haver aconseguit l'objectiu proposat, van refugiar-se entre la palla d'una gran gàbia, on van ser exhibits a l'hora de l'actuació del domador de lleons, davant les rialles de tot el públic.

El ridícul que van passar no els amoïnà gens ni miqueta, i, sense pensar-s'ho massa, decidiren fer un colp de mà retolant les taronges d'un camió que acabava de ser carregat a la Cooperativa del poble. Amb el que no comptaven era amb l'imminent viatge del camió que havien triat fins a Saragossa, ja que no van poder baixar-se'n. De manera que, fet i fet, aprofitaren el temps amb ja sabeu quin delit. Van ser sorpresos quan van arribar al mercat d'aqueixa ciutat aragonesa, i després d'una persecució quasi de pel·lícula. Encara com la diableria va caure bé a un dels compradors, que tenia un fill

que estudiava disseny, i que va ser qui va comprar la mercaderia convenientment retolada a preu de mercat.

El camioner va telefonar al poble per tal de tranquil·litzar els pares, que ja havien denunciat les desaparicions, i va ser ell l'encarregat de tornar-los sans i estalvis.

De tornada, hagueren de presentar-se tots a la policia municipal per tal d'aclarir el fals segrest. També van descobrir a la butxaca de Raül la capseta d'Estimulax.

I, encara que podia haver acabat la història amb un calbot, no va ser d'altra manera que amb un preciós grafiti que li havien encolomat discretament enmig de la visera al policia.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

Amb un llenguatge clar i senzill, ben assequible als joves lectors, i un ritme trepidant, l'autor de *Grafitis* aconsegueix un llibre divertit, atractiu i d'agradable lectura, que el públic —n'estem segurs— devorará amb plaer.

No resultarà gens difícil que cada lectora o lector es pose al lloc d'alguns dels protagonistes. I aquest és un dels grans mèrits del llibre: encara que hi apareguen aventures sense parar, totes són versemblants, poden ser realitzades per qualsevol, i, per això, faciliten aqueixa identificació.

Per l'interés que mostren els alumnes d'aquesta edat per la creació de codis expressius senzills i assequibles a tothom, com ara són els grafitis, la lectura d'aquesta narració serà ben motivadora, especialment a la classe de llengua, on permetrà el coneixement i treball d'aquesta estructura textual tan connectada amb el món modern que ens envolta.

No cal insistir gaire en la claríssima relació que pot tenir amb l'educació plàstica, sobretot si tenim en compte els codis artístics moderns i urbans, molt lligats amb moviments musicals contemporanis, com la música *rap*, *heavy* o roc, d'ampli ressò entre la joventut actual. Convertir la història en un còmic, o fer un seguiment actualitzat dels esdeveniments

de la novel·la dia a dia a les planes d'un periòdic produït pels alumnes són sols dues de les múltiples possibilitats que ens ofereix un text tan malleable com el que ens ocupa.

D'altra banda, aquesta història, des d'una òptica formativa integral, ens permet el treball escolar de les actituds, valors i normes implícits a la manera d'actuar dels personatges.

Sense cap pretensió de fer-ne un llistat exhaustiu, alguns dels aspectes que es poden treballar ben bé als debats o treballs en equip són els següents:

— Els problemes de l'automedicació.

— Les relacions internes entre els membres d'una colla de joves.

— Valorar la importància de l'amistat i la companyonia, especialment davant la resolució de problemes plantejats.

— Reflexionar davant fets de la vida real, que alteren la normal convivència ciutadana, i que es produeixen amb certa freqüència entre la població adolescent, com ara les fugues de la casa paterna: causes, solucions, etc.

— Reflexionar, valorar i analitzar situacions extremes, per tal de veure els límits entre la lliure presa de decisions i les conseqüències que se'n produeixen.

L'AUTOR

Joan Pla va nèixer, el 1942, a Artana, als peus de la Serra d'Espadà. És professor d'EGB i actualment viu a Borriana. Com a escriptor es donà a conèixer l'any 1980 quan, amb la narració *No fiqueu llorers sobre el meu nom*, guanyà el Premi de Narrativa Curta Malva-rosa. El 1981 quedà finalista del Premi Jaume Roig de València amb la novel·la *Mor una vida, es trenca un amor*, i el mateix any publicà en *El Conte del Diumenge* el relat *Marise Allò-que-és*. Posteriorment ha publicat altres novel·les per a adults.

Però el públic juvenil el coneix, sobretot, gràcies a obres com *La màquina infernal* (1985), publicada en «El Micalet Ga-

làctic», *L'ordinador màgic* (1986), *L'òmicron* (1988) i *El misteriós punyal del pirata* (1989), publicada també a la nostra editorial; a les quals cal afegir la present obra, *Grafitis* (1993).

LA ILLUSTRADORA

Anna Miralles, coneguda il·lustradora professional valenciana, s'ha dedicat preferentment a la il·lustració de llibres i, de manera fonamental, al còmic, tant en editorials espanyoles com franceses. És l'autora de les il·lustracions dels llibres *La secta del Graal*, *El rei dels óssos* i *La màquina infernal*, totes tres publicades per Edicions Bromera. Amb l'últim d'aquests llibres va encetar una línia de col·laboració amb Joan Pla com a escriptor, continuada ara amb el present *Grafitis*.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

La lectura pel pur plaer de llegir és un dels objectius que hem d'assolir si volem fomentar l'animació lectora entre els més joves, i col·laborar de manera decisiva en l'augment de l'índex cultural del nostre país.

No podem convertir la lectura en una obligació més. Aqueixa obligació ha de nàixer de la voluntarietat. I aquesta voluntarietat s'ha de conrear des de ben enjorn. Missió pedagògica nostra és la de despertar en els potencials lectors la necessitat de llegir. Aquestes activitats, prèvies a la lectura, han de ser eminentment motivadores, i caldrà diferenciar-les d'aquelles que realitzarem durant la lectura, així com d'aquelles altres fetes *a posteriori*. Algunes de les activitats prèvies que us aconsellem són:

— Exercicis d'anticipació, a partir bé del títol, bé del primer paràgraf del llibre. Els alumnes han de fer conjectures sobre el contingut del llibre.

— Exercicis de recreació possible de la història, tot partint

del primer paràgraf (o algun altre paràgraf escollit convenientment), o de les il·lustracions del llibre. Continuar la història.

— Donats els noms dels personatges, cal intentar descobrir la continuació del relat.

No estarà de sobra que, a més a més, respectem els drets del lector, tal com els ha exposat Pennac al seu decàleg (el dret a començar a llegir un llibre pel final, a llegir-lo botant planes, a no acabar-lo de llegir, etc.) si volem aconseguir un ambient agradable que afavorisca la lectura. Evidentment, també durant el procés lector pròpiament dit caldrà reforçar la motivació, encara que la mateixa trama de la narració és sovint la motivació més efectiva. Sense ànim de ser excessivament exhaustius, a les Propostes de Treball oferim una completa gamma de possibilitats, per si de cas les creieu adients.

Tampoc no pot convertir-se la lectura d'un llibre en una excusa per a la realització d'altres tasques, matèries i objectius, especialment si són individuals i tenen una finalitat exclusivament avaluadora. El foment d'activitats d'ús del llibre, com més diverses millor, i sobretot collectives, és un dels millors antidòts contra l'avorriment i la sensació d'imposició que pot tenir el xiquet quan li siguen proposades.

Deixant de banda els continguts conceptuals bàsics a l'àrea de llengües per a aquestes edats, i els actitudinals (actituds, valors i normes) ja esbossats als debats proposats a l'apartat que dediquem al «Tema i interès del llibre», els continguts que prenen una considerable importància amb les possibilitats que ens ofereix un text com el de *Grafitis* són els procedimentals. Així podem destacar, i n'aconsellem l'ús, de totes les tècniques de treball i estudi, com ara són el subratllat, la confecció d'un fitxer de lectura d'aula, el resum, la recerca i organització d'informació complementària, etc. Com a tècniques de grup cal destacar l'aprenentatge de tècniques com el debat, l'entrevista i d'altres.

Ara bé, si hem de remarcar alguna tècnica com a més aconsellable, sens dubte, en aquest cas ens inclinem per la

pràctica periodística, amb tots els seus gèneres (informació, opinió, gràfic). Penseu en les enormes potencialitats que posseeix fer un seguiment del relat en to periodístic, concretament treballant la primera plana d'un periòdic.

En primer lloc, l'alumnat ha de tenir clares les característiques essencials d'una primera plana. Aconsellem que extraguen les pròpies conclusions a partir de la premsa a l'abast. Deduiran les parts de què consta (capçalera, títols, subtítols, sumari, fotografia, peu de foto, etc.) i el tractament tipogràfic que rep cada part (cos de lletra, etc.).

Tot seguit s'hauran de convertir en periodistes de veritat, ja que hauran de decidir el nom del periòdic, i els càrrecs que hi hauran d'ocupar (director, redactor, fotògraf, etc.), així com les tasques encomanades a cadascun d'ells. La distribució dels equips d'alumnes que s'encarregaran de fer el periòdic cada dia és d'allò més estimulante per al foment del treball col·lectiu.

Aquesta activitat, amb la responsabilitat que comporta el fet de veure's publicat allò que produiran, serveix d'extraordinari aflicient, ja que, treballant amb esborranys, s'esforcen per tal de presentar als companys un producte el més digne possible, amb un temps prèviament marcat, que els exigeix una dinàmica de treball.

És especialment ric el treball sobre el pas de l'estructura piramidal del relat narratiu a l'estructura piramidal inversa que comporta la notícia, tal com assenyalam a les activitats de les Propostes.

Encara que no rebutgem la possibilitat de partir del full totalment en blanc (aconsellem la grandària DIN A-3), per tal que construïsquen la seua primera plana, en un primer moment, recomanem l'ús d'una plantilla model, com la que oferim a les Propostes fotocopiabls.

La reproducció (amb multicopista, fotocopiadora o multicopiadora), la publicitat i la distribució als companys completa les tasques que comporta tota publicació periòdica.

PROPOSTES DE TREBALL *
(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes «Propostes de treball» amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen les presents «Propostes».

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR/A:

ILLUSTRADOR/A:

EDICIONS BROMERA

COLLECCIÓ: Núm.:

1.- ¿Quin és l'argument de *Grafitis*?

Fes un breu resum de la història que has llegit. Pots fer-lo emprant les idees principals de cada capítol.

.....

.....

.....

.....

.....

2.- Ompli aquesta graella:

Personatge	Descripció	Problema que té	¿Com el soluciona?
Raül Letícia Sra. Matilde Sr. Mateu Eusebi Camioner			

3.- ¿Com hauria acabat la novel·la si no hagueren descobert la colla de Raül a Saragossa? Inventa't un final diferent al que hi ha al llibre.

.....

.....

.....

.....

4.- Digues la teua opinió sobre el llibre que has llegit, de manera que expresses la teua valoració crítica.

5.- En un full a part, realitza un grafiti en què apareguen simbolitzats els principals trets que tu extraus de l'obra. Decora'l el millor possible.

6.- ¿Coneixes altres llibres de Joan Pla? Escriu-los.

Fes el mateix amb els llibres que sàpies que han estat il·lustrats per Anna Miralles.

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

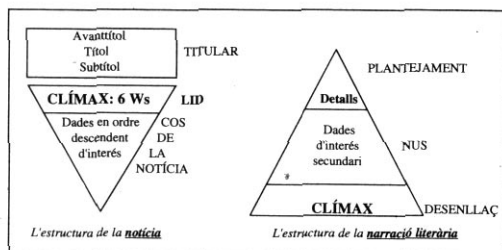
1. L'ESTRUCTURA

Diem que una narració té estructura lineal quan l'autor presenta els fets d'una manera ordenada en el temps. Per a tenir una estructura lineal clàssica, la narració ha de posseir tres parts fonamentals: introducció o plantejament, nus i desenllaç.

¿Creus que *Grafitis* té aquesta estructura lineal?

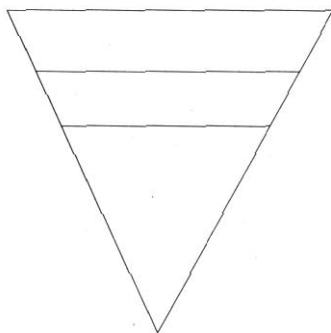
En el relat periodístic els fets s'hauran de presentar en primer lloc, tot deixant per al final les dades i detalls menys representatius.

Compara les estructures de la notícia i de la narració literària:

Les 6 *Ws* del *CLIMAX* són les preguntes a què ha de respondre tota notícia: ¿qui?, ¿què?, ¿quan?, ¿per què?, ¿on? i ¿com?

Basant-te en aquestes dues estructures, escriu en forma de notícia periodística (piràmide invertida) el resum del llibre *Grafitis* que has fet.

2. DISSENY I ELABORACIÓ DE LA PORTADA D'UN PERIÒDIC AMB LA HISTÒRIA DEL CAPÍTOL..... DE *GRAFITIS*, COM A NOTÍCIA PRINCIPAL

Un relat d'aventures com *Grafitis* resulta idoni per a fer un seguiment del text literari en format de premsa diària, per això ens distribuïrem els alumnes de l'aula en tants equips com capítols té la novel·la (vuit), de manera que, cada dia que fem la lectura d'un capítol, un dels equips haurà de realitzar la primera plana d'un periòdic en el qual apareixerà com a notícia principal allò que haja passat al capítol.

Abans que res, amb el vostre professor, haureu analitzat l'estructura i trets característics de les primeres planes de diaris reals que tingueu a l'abast.

El que haureu de fer vosaltres serà bé inventar-vos totalment una primera plana, o aprofitar l'exemple model que us

proposen a la pàgina següent (amplieu-lo fins a la grandària DIN A-3).

Cada dia que realitzeu aquesta activitat repartireu un exemplar de la portada del vostre periòdic per a cada alumne.

El Grafiti

El diari dels artistes del retolador, l'esprai i el pinzell. *de 199 .Any I. Núm...*

Sumari

Publicitat

3. EL NARRADOR

¿El narrador de *Grafitis* parla en primera persona o en tercera?

¿La narració és omniscient o subjectiva? Raona-ho.

4. L'ESTIL

4.1. ¿Quin tipus de llenguatge utilitza l'autor: col·loquial, culte, vulgar, especialitzat o d'algun argot en particular? Posa'n exemples.

4.2. Al capítol 8, hi apareixen alguns malnoms. El fet d'anomenar-se usant els malnoms és encara molt estés als nostres pobles. De segur que tu en coneixes uns quants de la teua localitat. Fes-ne un llistat tan exhaustiu com cregues, i pregunta a les persones que els diuen quin és el motiu d'haver *batejat* amb aqueix malnom la persona en particular.

4.3. ¿Què predomina en *Grafitis*, la narració, la descripció o el diàleg?

4.4. Explica amb les teues paraules el significat de cadascuna de les expressions següents. Intenta basar-te en el context que les envolta (el paràgraf on es troba), i només usa el diccionari en cas estrictament necessari:

— *No sé a quin sant créixer sense mida.* (Capítol 1)

— *A tu t'està entrant la son de la mosca.* (Id.)

— *Joestic que em fonc.* (Cap. 2)

— *Tota la classe es baquejava de riure.* (Id.)

— *Guai del Paraguai.* (Cap. 7)

4.5. Busca d'altres expressions al text i escorcolla'n el significat.

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Redacta anuncis de periòdic (anuncis per paraules) amb les paraules següents:

— estimulant-got-calba:.....

— tutor-morral-remilfequis:.....

— destinació-faena-cellofana:.....

— vídeo-campanar-esprai:.....

2. Després d'observar atentament les il·lustracions del llibre, inventa't una altra història (més breu, clar) en què les utilitzaries.

3. Imagina't que t'ha desaparegut el capítol 5 del teu exemplar de *Grafitis*. N'hauràs d'escriure un altre de nou, de manera que la narració no es trenque.

4. Organitzeu un debat al voltant d'algun d'aquests temes:

— Problemes que sorgeixen entre distintes generacions.

— Els riscos de l'automedicació.

— Necessitat de l'esperit de col·laboració entre amics.

Demaneu informació al mestre sobre com poder-lo muntar correctament.